

Lovpålagte kompetansekrav er avgjørende for trygge og likeverdige tjenester

Norsk logopedforbund (NLF) er det eneste profesjonsforbundet for logopeder i Norge og har om lag 900 medlemmer. Logopeder arbeider med språk-, tale-, kommunikasjons- og svelgevansker hos barn, unge, voksne og eldre. Vårt overordnede mål er at alle som har behov for logopediske tjenester skal ha lik og reell tilgang til disse, uavhengig av bosted og økonomiske forutsetninger.

Mangel på logopedtjenester

Språk og kommunikasjon er grunnleggende for læring, sosial deltagelse og samfunnstilknytning. Språkforstyrrelser påvirker evnen til å lære, forstå og bruke språk. Forskning viser at barn og unge med språkforstyrrelser har økt risiko for skolefravall, psykiske helseutfordringer og utenforskap. Likevel er det mange barn og unge med språkforstyrrelser som aldri blir fanget opp, eller de får hjelp for sent. Manglende eller sen innsats kan få alvorlige konsekvenser for den enkeltes mulighet til å ivareta sine rettigheter, delta i samfunnet og forstå verden rundt seg.

Tilsvarende alvorlige konsekvenser ser vi hos pasienter med svelgevansker. Svelgevansker er vanlig hos eldre, mennesker med nevrologisk skade eller sykdom og hos personer med hode- og halskreft. Feil- eller ubehandlet svelgevanske kan føre til alvorlige komplikasjoner som lungebetennelse, underernæring, reinnleggelser og økt dødelighet. Likevel får mange pasienter ikke nødvendig logopedisk vurdering og behandling under og etter sykehusopphold.

Mangelen på logopeder forsterker utfordringene ytterligere, særlig i overgangen mellom sykehus og kommune. Fravær av logopedkompetanse fører til brudd i pasientforløp, mangelfull eller utilstrekkelig oppfølging og økt belastning på andre tjenester når våre fagområder verken blir utredet eller behandlet. Dette medfører også en større byrde for pårørende.

Når logopedtjenester ikke er lovpålagt og mangler tydelig forankring i helselovgivningen, blir tilbudet sårbart og ulikt fordelt. Dette svekker pasientsikkerheten og undergraver målet om likeverdige helsetjenester.

Kompetansekrav og pasientsikkerhet

Kommunekommisjonen foreslår i sin første delutredning (NOU 2026:1) å fjerne lovfestede kompetansekrav for flere helseprofesjoner. Regjeringen foreslår det samme i kommuneproposisjonen 2027.

NLF er svært kritiske til dette forslaget. Erfaring viser at tjenester som ikke er lovpålagte, ofte blir redusert eller avvirket i kommunene. Logopedtjenesten er et tydelig eksempel på dette. En undersøkelse gjennomført av Afasiforbundet i 2022 viste at 59 prosent av kommunene ikke lenger har et logopedtilbud for voksne. Manglende tilgang til logoped kan innebære at pasienter ikke får oppfylt retten til nødvendig helsehjelp. Dette får konsekvenser for pasientsikkerheten, funksjonsevnen og livskvaliteten til den enkelte, men det får også betydning for nærpersoner, pårørende og samfunnet.

Kompetansekrav ble innført for å sikre kvalitet, forsvarlighet og likeverdige tjenester etter oppgaveoverføringer fra spesialisthelsetjenesten til kommunen. Slike krav fungerer som en garanti for at innbyggerne mottar helsehjelp fra kvalifisert personell. Fjerning av kompetansekrav vil svekke den offentlige helse- og omsorgstjenesten, kvaliteten på tjenestene, redusere pasientsikkerheten og øke forskjellene mellom kommunene.

Forslaget er heller ikke i tråd med Helsepersonellkommisjonens vektlegging av forebygging og tidlig innsats, sett i et samfunnsøkonomisk perspektiv. Forebygging, behandling og rehabilitering må utføres av kvalifiserte fagpersoner, og dette forutsetter tydelige krav til utdanning og kompetanse.

Manglende kompetansekrav vil også kunne påvirke utdanningsinstitusjonenes prioriteringer. De siste årene har tre av fem logopedutdanninger vært truet med nedskalering eller avvikling. Dette illustrerer hvor sårbare små, men samfunnskritiske utdanninger er når etterspørselen etter kompetansen ikke er tydelig forankret i lovverk og kommunale oppgaver. Når logopedtjenester ikke prioriteres i kommunene, svekkes også grunnlaget for at utdanningsinstitusjonene vil opprettholde og videreutvikle fagmiljøene. Mange helseprofesjoner representerer små, men helt nødvendige fagmiljøer med stor betydning for folkehelsen. Fjerning av kompetansekrav kan derfor ikke gjennomføres uten grundige konsekvensutredninger, både for tjenestetilbudet og for utdanningssystemets evne til å sikre nødvendig kompetanse i fremtiden.

NLF mener derfor at kompetansekravene må opprettholdes.

Med vennlig hilsen

Katrine Kvisgaard

Leder Norsk logopedforbund

Oslo, 18. mai 2026